

Ontdek de legende van Cis den Dove

en fiets langs breuklijnen en oude religies

65 KM

Voordat je op de fiets stapt..

Fietsen, luisteren en kijken

Tijdens deze fietsroute van 65 kilometer ervaar je de omgeving op meerdere manieren. Op iedere afstaplocatie luister je via een QR-code naar de streeklegende over Cis den Dove. Video's over het wijstverschijnsel of de geschiedenis van het gebied geven je nóg meer interessante informatie.

TIPS

- Kies zelf je startlocatie. Bij de meeste horecagelegenheden zijn er voldoende parkeermogelijkheden.
- Vind je 65 kilometer te ver? Dan fiets je de route gewoon in twee delen. Er zijn genoeg mooie plekken voor een overnachting!

Het barst van de breuken

Het landschap onderweg heeft zijn vorm voor een groot deel te danken aan de Peelrandbreuk: een diepe breuk in de aardkorst, die loopt van Duitsland via Roermond in noordwestelijke richting tot aan de Noordzee. Eigenlijk kun je niet spreken van dé Peelrandbreuk: het gaat hier om een bundel breuklijnen waarvan de Peelrandbreuk de langste is, met de grootste verticale verschuiving van aardlagen.

Putten als religieuze plekken

Langs de breuk zijn op verschillende plekken putten geslagen waar het kwelwater omhoog komt. In de middeleeuwen geloofde men dat dit omhoogstuwend wijstwater een genezende kracht had. Het bevat veel ijzer en daaraan hadden middeleeuwers vaak een tekort. Door van het water uit de put te drinken voelden zij zich beter. Daarom kregen de putten een religieuze betekenis en werden ze soms zelfs verklaard tot heilige bronnen, waardoor ze vele pelgrims trokken.

Deze route voert langs schilderachtige dorpen, natuurgebied Herperduin, de Peelrandbreuk en de stad Oss.

Via een luisterverhaal over volksfiguur Cis den Dove en levendige video's kom je alles te weten over religieuze plekken en het wijstverschijnsel.

TREF
HET IN
OSS!

LUISTERVERHAAL CIS DEN DOVE

**Ze zullen oe vatte, Cis!
Dat zullen ze willen.**

Op iedere afstaplocatie luister je via een QR-code naar het hoorspel over Cis den Dove. Cis legde in de negentiende eeuw dezelfde route af als jij, op de vlucht voor de veldwachter en soldaten die hem wilden grijpen.

Bij iedere afstaplocatie hoort een video over de geschiedenis van het gebied waar je je op dat moment bevindt. Door de uitleg van historicus en verhalenverteller Jurgen Pigmans komt de omgeving nóg meer tot leven.

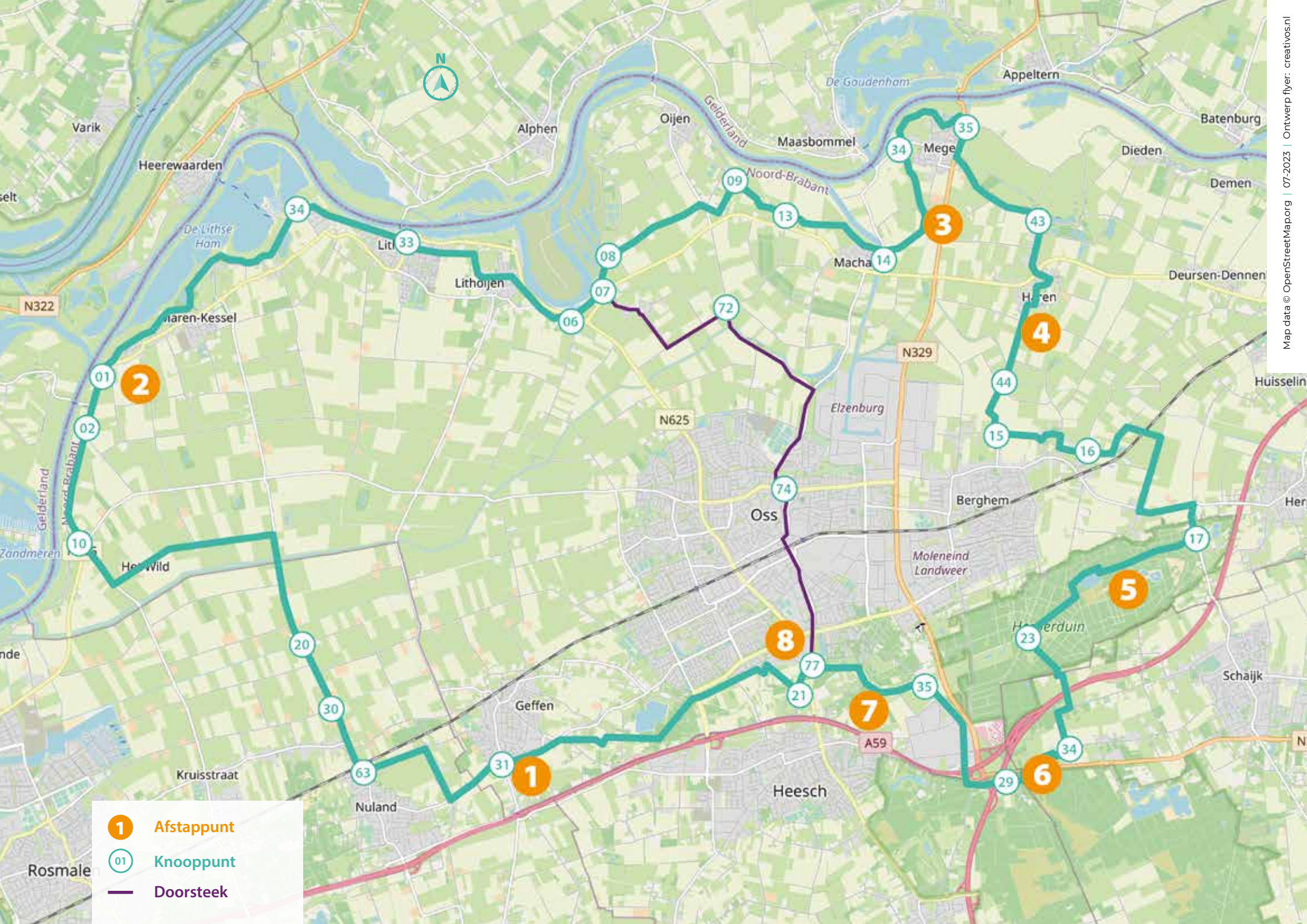
ZELDZAAM WIJSTVERSCIJNSEL

Wijst in zichtbare vorm is een zeldzaam verschijnsel. Het ontstaat door breuken in de aardkorst. Daar komt het diepe grondwater als ijzerrijk kwelwater aan het oppervlak van de hooggelegen wijstgrond. In contact met zuurstof gaat het oxideren en ontstaat ijzeroer. Daardoor is wijstwater roodbruin van kleur, net als de wijstgrond zelf.

Provincie Noord-Brabant

- 1** Afstappunt
- 01** Knooppunt
- Doorsteek

Hoe het begon

Beluister het eerste hoorspel over het verhaal van Cis den Dove.

Hoorspel

1 Arboretum Geffen

Vanaf de Heesterseweg ga je linksaf de Kerkesteeg in.

Het idee voor een bomentuin in Geffen ontstond rond het jaar 2000, net nadat het dorp in 1998 het 700-jarig bestaan vierde. Sinds 2014 is het Arboretum open voor publiek en inmiddels vind je er een flinke verzameling bomen met ieder een eigen verhaal. Dat maakt het een heerlijke plek om te wandelen, spelen en genieten van de rust en de natuur.

TIP

Wandel over het Huisje-boompje-beestje-pad en doe een wens bij de wensput.

Video

Hoorspel

UITDAGING

Ga op zoek naar de bomenrij die de Peelrandbreuk aangeeft. Hoeveel knotwilgen tel jij?

2 Tempel van Kessel

Neem na knooppunt 1 de afslag naar beneden om bij het infopunt van de Tempel van Kessel te komen. Op het bordje, bij huisnummer 22a, staat de afslag aangegeven op een lantaarnpaal. Volg het pad door het hek tot aan het water.

De pastoor uit het verhaal van Cis den Dove vertelt over de tempel van Kessel. In de jaren '70 kwam men deze tempel op het spoor. Archeologen vonden bij Kessel aan de Maas een groot aantal tufstenen en kalkstenen blokken. Onder andere resten van een zuil en versieringen afkomstig van een fries: een verhalende voorstelling in steen. Onderzoek leidde hen naar de tempel van Kessel, uit de tijd van de Romeinen.

TIP

Via de fietsroute Tempels langs de Maas reis je 47 kilometer lang terug naar de Romeinse tijd en ontdek je hoe de regio er toen uitzag.

Video

Hoorspel

UITDAGING

In dit gebied lopen Schotse Hooglanders. Kun jij er eentje spotten?

3 Megen

Broeder Everardus uit het verhaal van Cis den Dove heeft echt bestaan. Hij werd op 25 juli 1868 als Jan Witte geboren in Hoorn. Dertig jaar later kwam hij als broeder bij de Franciscanen in Megen, waar hij werkte hij als portier en huisschilder. Hij stond bekend om zijn intensief gebedsleven, zijn aandacht voor de armen en vooral zijn talent om te luisteren en te troosten. Na het overlijden van broeder Everardus is er een kapel aan hem gewijd. Die vind je naast het Minderbroedersklooster. Dagelijks stoppen er mensen briefjes met een wens in de mouw van het monument van de broeder, in de hoop dat hij hun gebeden verhoort.

TIP

De stadswandeling door Megen is een prachtige historische route. De data voor een wandeling met gids vind je via de QR-code.

Video

Hoorspel

UITDAGING

Je vindt de kapel in de Kloosterstraat. Stop een briefje in de mouw van het 'bruurke' met daarop jouw grootste wens. Sssst! Niet hardop zeggen!

4 Café D'n Dort Berghem

Over de eigenaresse van café D'n Dort uit het verhaal van Cis den Dove gingen vele geruchten rond. Mie Sause zou kunnen toveren én helderziend zijn. Want er gebeurde regelmatig iets vervalends als iemand het café passeerde, maar niet binnenkwam. Een paard werd ineens kreupel of een wiel viel spontaan van een kar af. Niemand haalde het dus in zijn hoofd om 'ons Mie' zomaar voorbij te rijden.

TIP

Geniet van iets lekkers bij café D'n Dort. En van de schilderachtige omgeving, natuurlijk.

Hoorspel

Zie jij wat er op het schildje op de muur van café D'n Dort staat?

UITDAGING

5 Natuurgebied Herperduin

Cis den Dove zwierf door Herperduin: een gebied van wel 400 hectare groot. Vroeger was het een heide-, stuifzand- en landbouwgebied. Vanaf het einde van de negentiende eeuw werd er grove den geplant, om het stuifzand vast te leggen en mijnhout te leveren. In het gebied vind je nog steeds stuifzandrestanten en enkele plassen: het Klompven en het Groot Ganzenven. Dat laatste is een natuurlijk ven: in het verleden ontwaterd tot weidegrond, inmiddels uitgegraven en in natuurlijke staat teruggebracht.

TIP

Ga op zoek naar de kleine zonnedauw: een overblijvende vleesetende plant die groeit op natte plekken, zoals de waterkant van het Groot Ganzenven.

Video

Hoorspel

UITDAGING

Spot een Exmoorpony. Grote kans dat je deze grote grazer tegenkomt op je tocht door Herperduin.

6 Zevenbergen / Paalgraven

De kabouter uit het verhaal van Cis den Dove heet Hans Joppen. Die naam is mogelijk afgeleid van Hans Jacob: een ruiter uit de zeventiende eeuw die op de huidige Hansjoppenberg tussen Heesch en Schaijk de keel van zijn vrouw doorsneed. Na zijn daad werd hij op deze berg terechtgesteld, of op een andere grafheuvel op het nabijgelegen terrein Zevenbergen, ook bekend als Paalgraven. Daar zijn later restanten van een galg en van menselijke skeletten gevonden.

TIP

Bezoek het vorstengraf van Oss, op een paar honderd meter verder op de route. Dit archeologisch monument is met een doorsnede van maar liefst 53 meter de grootste grafheuvel van Nederland! Het werd in 1933 herontdekt en sindsdien zijn er bijzondere dingen gevonden, zoals een uniek kromgeboogen en met goud ingelegd zwaard.

Video

Hoorspel

UITDAGING

Klim in de uitkijktoren. Zo heb je een mooi uitzicht over het prehistorisch grafveld.

7 Willibrordusputje Oss

Bij de Willibrordusput uit het verhaal van Cis den Dove stond vroeger de Willibrordusboom: een zogenaamde koortsboom. Deze zou ziektes genezen als je er een lapje stof in hing. Rond 1850 werd de wensboom gekapt, maar in 2021 is vlakbij restaurant Clemens een nieuwe geplant.

TIP

Wandel een stukje het bos in en proef de geheimzinnige sfeer die rondom de put en de koortsboom is blijven hangen.

Video

Hoorspel

UITDAGING

Hang een stukje stof in de nieuwe wensboom en doe een wens.

8 Landerij VanTosse Oss

Als je het bos uitkomt kun je rechtsaf naar Landerij van Tosse. Check de website voor de openingstijden. Vervolg je weg naar Knooppunt 31.

Cis trok door het landbouwgebied ten zuiden van Oss. Tegenwoordig vind je hier Landerij VanTosse: een ongeschonden gebied van 70 hectare met Tuinderij VanTosse als middelpunt. Je ziet er hoe de spelt voor je brood groeit, de gerst en hop voor je bier en de cranberries voor een speciaal ijsje. Of zoek paddenstoelen in de houtwallen, pluk fruit langs de fruitallee en verzamel bessen aan de bosrand.

Video

Hoorspel

TIP

Landerij VanTosse is een gezamenlijk project van stichting Landschapsbeheer Oss en gemeente Oss. Maar ook als vrijwilliger, student of bedrijf kun je een bijdrage leveren. Kijk voor de mogelijkheden op www.landerijvantosse.nl.

UITDAGING

Maak een wandeling naar het VanTosse herinneringsbos, waar bomen gebeurtenissen en herinneringen levend houden.

Hoe nu verder?

Beluister in het laatste hoorspel hoe het verhaal van Cis d'n Dove eindigt.

